

5.17 VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Výtvarná výchova provází člověka od útlého dětství. Přispívá ke kultivaci člověka, k rozvíjení a prohlubování jeho tvořivých dovedností a vnímání tvořivosti jiných. Výtvarná výchova má významnou roli při sebepoznávání, seberegulaci a psychohygieně.

Posláním výtvarné výchovy jako vyučovacího předmětu základní školy je spoluvytváření osobnosti žáka, rozšiřování osobních zkušeností a prohlubování vědomostí. Vede žáky k chápání výtvarného procesu jako specifického způsobu vyjádření vlastních pocitů a prožitků – jako způsobu komunikace.

V rámci předmětu si žáci osvojují základní pojmy z oboru výtvarná výchova, základní výtvarné techniky a možnosti jejich vzájemné kombinace, seznamují se při osvojování technik s různými materiály a pomůckami. Mezi základní osvojované postupy a techniky patří zejména kresba, malba, grafika, tvorba plastiky a objektů, koláž a modelování. Důležité místo ve výuce předmětu zaujímá hravost a experimentování.

Vzdělávací obsah předmětu je součástí vzdělávací oblasti **Umění a kultura**, předmět má úzké mezipředmětové vztahy s vyučovacími předměty všech ostatních vzdělávacích oblastí.

Předmět je vyučován ve všech ročnících 1. stupně i 2. stupně. V 1. až 5. ročníku činí rozsah výuky Výtvarné výchovy celkem 8 hodin týdně, tj. v 1. - 2. ročníku 1 hodina týdně, ve 3. až 5. ročníku 2 hodiny týdně (z toho posílení o 1 disponibilní hodinu ve 3. ročníku). Na 2. stupni činí rozsah výuky Výtvarné výchovy celkem 6 hodin týdně, tj. 2 hodiny týdně v 6. a 8. ročníku, 1 hodina týdně v 7. a 9. (posílení o 1 disponibilní hodinu v 6. roč.)

Předmět je tvořen následujícími tématy vzdělávacích oborů a tematickými okruhy průřezových témat:

- vzdělávací obor **Výtvarná výchova** – vyjadřovací postupy a prostředky; vnímání, porovnávání a hodnocení tvůrčích činností, prezentace výsledků vlastní tvůrčí činnosti (výběr, třídění)
- průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** - Rozvoj poznávacích schopností, Komunikace, Sebepoznání a sebepojetí, Psychohygiena, Kreativita, Spolupráce a soutěživost
- průřezové téma **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech** – Evropa a svět nás zajímá (poznávání evropského a světového výtvarného umění)
- vzdělávací obor **Informatika** – data, informace a modelování, algoritmizace, informační systémy. Sběr dat a informací, třídění, seskupování, netradiční postupy, animace s využitím digitálních zařízení, digitální úprava fotografie, grafické programy, portfolio v digitální podobě, vlastní on–line galerie

Výuka předmětu je realizována jednak formou praktických výtvarných činností ve 2 odborných učebnách vybavených pro realizaci běžných výtvarných technik a práci s keramickou hlinou (včetně keramické pece), dále se uskutečňuje v plenéru, formou návštěv muzeí a galerií, besedami s výtvarníky. Jsou využívány ukázky ilustrací, reprodukcí uměleckých děl. K dosažení cílů je zařazována individuální práce, tvorba ve dvojicích i skupinách. Jsou využívány vybrané grafické a výukové programy pro PC. V hojné míře se

žáci účastní nejrůznějších výtvarných soutěží, na nichž jsou jejich práce pravidelně oceňovány, a to i v konkurenci žáků bez speciálních vzdělávacích potřeb.

Výtvarná výchova je uskutečňována v učebnách vybavených na výtvarnou výchovu a keramiku.

Výchovné a vzdělávací postupy uplatňované ve vyučovacím předmětu, které směřují k utváření klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- předkládáme žákům dostatek podnětných a srozumitelných materiálů sloužících k motivaci pro vlastní tvorbu nebo k získávání nových informací a znalostí
- vedeme žáky k samostatnému vnímání a pozorování okolního světa
- používáme a vysvětlujeme běžné pojmy, termíny z oblasti výtvarného umění
- vytváříme takovou atmosféru ve třídě, která žáky motivuje a dá jim zažít úspěch z vlastní práce
- využíváme porovnávání výsledků tvůrčí práce k poznání vlastních pokroků, problémů
- využíváme slavná výtvarná díla jako zdroj inspirace

Kompetence k řešení problémů

- na základě obeznámení s jednotlivými výtvarnými technikami směřujeme žáky k individuální volbě návrhu na zpracování daného tématu, podporujeme tvořivost
- nabízíme žákům dostatek námětů ke zpracování a umožňujeme jim, s ohledem na jejich věk a dovednosti, výběr z námětů
- učíme žáky toleranci a zodpovědnosti prostřednictvím skupinové práce na základě konfrontace s názory ostatních
- vedeme žáky k zamyšlení nad různorodým zpracováním téhož tématu
- zapojováním žáků do práce na školním časopise, instalaci nástěnek, účasti na soutěžích a přípravě školní akademie směřujeme žáky k realizaci svých názorů a myšlenek

Kompetence komunikativní

- obohacujeme slovní zásobu žáků o odborné termíny z výtvarné oblasti
- vedeme žáky k jasnému, srozumitelnému formulování osobních myšlenek, názorů a pocitů souvisejících s vlastní či cizí tvorbou, k interpretaci vlastního díla
- diskusí probíhající během celého pracovního bloku usměrňujeme sociální vztahy mezi žáky, aby nedocházelo k upřednostňování jedince nebo skupiny, prohlubujeme přátelské vztahy, pomáháme při zapojování nově přichozích spolužáků
- podporujeme prezentaci žáků na veřejnosti formou účasti na výstavách, školních akcích a výtvarných soutěžích a jejich vyhodnocování (osobní účast žáků)

Kompetence sociální a personální

- zadáváme kolektivní výtvarné práce vyžadující spolupráci a kolektivní komunikaci, respekt k názoru druhých
- vedeme je k vcítění a k pomoci slabším a zdravotně handicapovaným spolužákům

Kompetence občanské

- usilujeme o vytvoření kladného vztahu žáků ke kulturnímu dědictví
- v rámci vyučovacích hodin, návštěv výstav, muzeí, kulturních akcí a památek dbáme na dodržování obecně platných norem slušného chování

- seznamujeme žáky s památkami a výtvarným uměním jiných národů, vedeme je k toleranci k jiným kulturám

Kompetence pracovní

- umožňujeme žákům v rámci výtvarné výchovy používat různé nástroje, materiály, techniky
- současně dbáme na dodržování pravidel bezpečné práce a ochranu zdraví
- prostřednictvím práce ve skupině rozvíjíme pracovní-komunikační schopnosti
- pozitivně oceňujeme kvalitní a pečlivou práci

Kompetence digitální

- nabízíme žákům v rámci výtvarné výchovy, aby při vlastní tvorbě využívali co nejširší škálu různých vizuálních prostředků včetně digitálních technologií, experimentovali s nimi, zkoušeli si a zaznamenávali nové a netradiční postupy a následně s nimi dále pracovali - nová média (digitální fotografie, animace, video)
- motivujeme žáky a poskytujeme jim individuální podporu při tvorbě a správě digitálního tvůrčího portfolia a zakládání digitálních databází uměleckých děl a zdrojů z oblasti vizuální kultury a jejich využívání pro inspiraci i pro uvědomování si širších kontextů
- učíme žáky pracovat s dostupnými digitálními technologiemi, programy i aplikacemi při tvorbě vizuálních vyjádření
- vedeme žáky k zefektivnění, zjednodušení a zkvalitnění výsledků své práce pomocí digitálních zařízení
- podporujeme rozvoj dovedností žáků porovnat informace, kriticky je vyhodnocovat, přehledně zaznamenávat získaná data a informace a třídit je tak, aby je v budoucnu dokázali při dalším učení využít
- seznamujeme žáky s novými technologiemi a učíme je kriticky zhodnotit jejich výhody, nevýhody a možná rizika jejich využívání
- učíme žáky předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat s negativním dopadem na lidské zdraví
- dbáme na etické chování při práci v digitálním prostředí
- poskytujeme žákům konkrétní příležitosti k využívání digitálních technologií, při nichž si mohou uvědomit a dodržovat pravidla chování v online prostředí (např. sdílení dokumentů, online komunikace)
- vedeme žáky k respektování autorských práv, např. při využívání obrázků, fotografií, videí a informací při řešení zadaných úkolů a při práci na individuálních i společných projektech